

SLOVENSKI TISK

V Ljubljani, dne 31. majnika 1929. — Številka 1.

«Slovenski tisk» je namenjen vsem, ki sodelujejo pri tem, da tisk kakršnekoli vrste nastane, vsem, ki prispevajo k razširjevanju tiska, in vsem, ki tisk prejemajo in uporabljajo.

Ž njim hočemo vsestransko dvigniti vrednost tiska ter tako pospeševati njegov namen, saj je tisk med najvažnejšimi činitelji kulturnega, gospodarskega in občnega pokreta narodov.

Razpravljati hočemo o obliki tiska, ki bi morala biti enako vredna njegovi vsebini. Od vsestranske popolnosti tiska zavisi dovtetnost zanj in njegova vplivnost. Popolnost v tem pogledu se nam zdi dosegljiva ob sodelovanju činiteljev, ki dajejo vsebino, in onih, ki dajejo obliko. Temu sodelovanju naj služi in naj bo torišče naš list.

Prinašali bomo zgodovino našega tiska, tiskarn in založništev, obenem pa beležili težnje avtorjev, proizvajalcev, založnikov in razpečevalcev, ter odjemalcev tiska. Zasedovali bomo domače proizvode in napredovanje vseh sredstev za proizvodnjo. — Sledili bomo razvoju tehnike v vseh panogah od Gutenbergovih črk do najnovejših reprodukcijskih načinov z njihovim temeljnim sredstvom, fotografijo. Zanimali se bomo za snovi in produkte, ki nanje in z njimi tiskamo. Beležili bomo iz zunanjega sveta, kar naj bi nam služilo za zgled.

Pri vsej skromnosti Slovenci ne moremo reči, da v svojih tiskarskih proizvodih v primeri z drugimi narodi nismo dosegli že dokaj visoke stopnje. Toda priznati moramo, da ima naš tisk še vedno tuje lice. Zaradi tega hočemo prispevati, da dobi v bodoče bolj domače lice.

Priobčevali bomo slovensko bibliografijo ter zasedovali vse, kar zanima naše bibliofile.

Prizadevali si bomo dovršiti našo strokovno terminologijo.

Sprejeli smo važen poklic s širokim delokrogom in težkimi nalogami. V tej zavesti kličemo k sodelovanju vse one, ki pravilno cenijo pomen in vrednost tiska in ki nam s svojim sodelovanjem lahko pomagajo.

Miroslav Ambrožič, urednik.

S L A V A T I S K U

J E A N C O C T E A U

Nekoč so bili izumi
in vsa čudovita odkritja
dani v službo bogov.
Znanost, v rokah svečnikov,
ni prestopila praga svetišč;
imela je nalogo, vzbujati vero ali pa grozo.

Vprašanje je, ali ni bila skrinja zaveze,
ki je ubila vsakogar, kdor se je je dotaknil,
na poti v Jeruzalem,
napolnjena z električno strujo.
In če je prestopil kedaj kak izum
svoj božanski prag
ali dospel od kod zunaj,
ga je človeški glas nesel v daljavo,
ga slabo razširil in je tako od človeka h člo-
prispel ves popačen do množice. [veku
Takó je z okorno nogó in počasi
napredovala človeška omika.

Zadoščal je ogenj ali potres,
da se je uničila cela civilizacija.
Athenajeva «Pojedina učenjakov»,
neke vrste anekdotski katalog
snopičev aleksandrinske biblioteke,
nam daje premeriti izgubo zaklada,
ki bi bil obogatil miselnost svetá,
a ki so ga stari s svojim pisanjem
omejili na kraljevski luksus.

V tisočletjih je vzniknilo dvajset omik,
a se spet potopé kot valovi.
Njih priče so danes samó razvaline,
ki s svojo prelestjo stopnjujejo našo otožnost.

Pomislite le, med ostalim,
po primeru poplemenitve, ki se razodeva
celó v neizbirčnosti grških sledóv,
kakšna je morala biti glasba te zemlje,
katere umetnost je mogla zavzeti slednjo
in ni nikdar bilà brezpomembna. [obliko
Pa, ah, o tej glasbi nam danes

praznosta med parthenonskimi stebri
ne hrani več niti zgolj časomera.

Brez tiska bi ti dadaidni napori
trajali še dolga stoletja.
Gutenbergovi sodobniki
mu niso umeli pomena.
Niso umeli, da je izumil človek
ladjo, ki prevažá duhá,
pravo, resnično zrcalo, ki v njem
ostane izbrano — izbrano,
pa najsi je še tako brezštevilno.

Od ročne tiskarne
do velikih modernih strojev,
ki obratujejo
vzlic svoji orjaški sili in oglušujočemu ropotu
z nežnostjo ženskih rok,
kakšna velika pot!

V naših dneh siplje človek svoje ideje vse-
izumlja in izpopolnjuje [vprek,
pod budnim pogledom sveta.
Izumitelj, tvoritelj, trgovec
se bodré med seboj.
Bogastvo je trudu plačilo.
Sveto pismo, je rekel pesnik (Arthur Cravan),
je največji uspeh knjižnega trga.
Vsako verstvo zahteva
brez števila učencev.
Skrbite i vi za svoje!
Skrbite za dober sloves podjetja
in za izvrstnost svojih izdelkov,
kajti če hočete, da bodo dobri, bo vaša bla-
blaginja človeštva. [ginja —

Pozdravite torej mi jih — od pisatelja
vse do poslednjega tipografa,
posredovalce med vami in množico;
in občudujte rojenje v teh panjih,
v katerih se tvorno tiskarsko črnilo
pripravlja za hrano svetá
kot črna strd.

Poslovenil F. A.

tiskarne v Urachu; te so se takrat nahajale na gradu Waldenstein na Koroškem.

Toda vlada nadvojvode Karla v Gradcu, ki si je bila v svesti, da podpre slovenska biblija protestantsko gibanje na Kranjskem prav

za 1500 izvodov za 640 goldinarjev cenejšo ponudbo, je prevzel in dovršil tisk slovenske biblije l. 1585. v Wittenbergu na Saksonskem. Dalmatin sam je v družbi Adama Bohoriča, njegovega sina, tiskarskega pomočnika Lenarta Mravlje in Janeza Znojilška od 28. maja do 9. novembra 1585. nadzoroval tisk in opravljal korekturno delo. Vse stroške tiska so prevzeli deželni stanovi Štajerske, Koroške in Kranjske, ki so tudi preskrbeli, da je bil prevod Dalmatinov leta 1581. med 24. avgustom in 22. oktobrom na revizijskem shodu protestantskih teologov omenjenih treh dežel pregledan in odobren.

Najtežje je bilo spraviti izvode biblije v deželo, ker je bil nadvojvoda Karl izvedel za tisk in izdal ukaz, da naj se knjige na meji zaplenijo. Po ovinkih so pripeljali razni nemški protestantski trgovci biblijo kot trgovsko blago v zabojih in sodih srečno na domenjane kraje. Štajerski deželni odbor je prevzel 350, koroški 500 izvodov, ostale izvode je dobila Kranjska dežela, ki jih je shranila v deželni hiši; določila je ceno za vezan izvod s 40 gold. 50 kr. in je izročila prodajo Adamu Bohoriču.

Toda biblija se ni tako hitro razpečavala, kakor so deželni stanovi izprva mislili. Večje število izvodov je šlo v dar. Deželni odborniki, ljubljanski mestni svetovalci, protestantski duhovni, učitelji in cerkve so dobili izvode zastonj. Deželni odbor kranjski je poklonil biblijo tudi ljubljanskemu škofu Janezu Tavčarju, stolnemu proštu in cistercijanskemu opatu v Kostanjevici.

Kar je ostalo še neprodanih izvodov biblije v deželni hiši, jih je zadela ista usoda kakor druge protestantske knjige na Kranjskem. Po ukazu škofa Hrena in ljubljanskih jezuitov so zgorele leta 1616. na protireformacijskih grmadah. Pri skrivnih slovenskih protestantih se je pa hranila biblija kakor tudi druge protestantske knjige še dolgo kot dragocen verski zaklad, zlasti na Koroškem okoli Podkloštra in v Goričah pri Beljaku. Toda tudi katoliški duhovni protireformacijske dobe so jo rabili z dovoljenjem inkvizicije, ker katoliki niso imeli sv. Pisma v domačem jeziku. Tako je ostala protestantska biblija Dalmatinova v veljavi do izdaje Japljevega prevoda leta 1784.

tako silno kakor Lutrov prevod sv. Pisma v Nemčiji, je takoj ustavila vse priprave s tem, da je ukazala ljubljansko tiskarno zapreti in da je izgnala leta 1582. Mandelca iz dežele. Dalmatin se je moral zaradi tega sprijazniti z mislijo, da se biblija natisne izven Avstrije. Leta 1582. so se pričela pogajanja s Trubarjevim tiskarjem Gruppenbachom v Tübingenu, ki pa niso imela dovoljnega uspeha. Šele knjigar Samuel Selfisch v Leipzigu, ki je stavil nasproti Gruppenbachovem proračunu 5000 fl.

Dalmatinova biblija pomenja višek literarne delavnosti v 16. stoletju. Dalmatin je dovršil prevod z občudovanja vredno spretnostjo brez slovnice, brez slovarja. Vodnik in prvi korektor njegovih prevodov je bil izprva Trubar, za časa ljubljanskega bivanja pa Adam Bohorič, oče slovenske slovnice, in nekoliko tudi Seb. Krelj. V Ljubljani je prevzel Dalmatin tudi Kreljevo pravopisno reformo. Jezik teče Dalmatinu gladkeje kakor Trubarju, besede in izraze je znal spretnije prilagoditi duhu jezika; kakor Trubar je rabil tudi Dalmatin dolensko narečje. Težnja Dalmatinova ne gre toliko za originalnim ustvarjanjem kakor za povzdigo in rabo narodnega jezika v cerkvi in družini. V protestantskih idejah vzgojen je upošteval predvsem sodobno nemško protestantsko slovstvo, zlasti v pesmi. V tem oziru je Trubar mnogo bolj vzdrževal tradicijo (zvezo) s slovensko predreformacijsko pesnitvijo.

Še nekoliko besed o zunanji opremi biblije. Tisk sta izvršili hkrati dve tiskarni v Leipzigu: Grafftovi dediči in Lehmann. Besedilo je bilo tiskano v srednji antikvi, začetki poglavij v srednji kurzivi, opazke (sholije), obrobni citati in vzporednice pa v mali antikvi. Biblija je tiskana v folioformatu v treh delih. Naslovni list je bogato okrašen s podobami (kliše v Vodnikovi pratiki 1929, stran 77) prigodb iz prvih Mojzesovih bukev: stvarjenja sveta, vesoljnega potopa, Lota, Mojzesa s tablamii postave.

V nemškem predgovoru, ki ga je posvetil štajerskim, koroškim in kranjskim stanovom, razpravlja Dalmatin o razvoju slovstva na Kranjskem od Trubarjevih početkov dalje.

Obširni slovenski predgovor pa vsebuje najvažnejše nauke krščanske vere in je torej prva slovenska protestantska dogmatika. V njej veje trezen in miroljuben duh, ki je bil z malimi izjemami tradicionalen v protestantski cerkvi na Kranjskem. Glavni oddelki sv. Pisma so opremljeni s predgovori, ki so prevodi Lutrovih uvodov.

Prvi del biblije (bukve starega zakona do prerokov) je zelo bogato s 147 lesorezi ilustriran. V drugem (v knjigah prerokov) in v tretjem delu (v novem zakonu) se nahajajo naslovne slike le pri velikih prerokih, pri evangeljih in pri apostolskih pismih. Lesorezi so povzeti iz istočasnih nemških biblij; najlepši so delo Henrika Brosamerja, predvsem naslovni list ob pričetku prvih Mojzesovih bukev, ki predstavlja stvarjenje Eve. Lesorezi teh eksemplarjev za deželne glavarje so bili vrhu tega še z roko barvani.

Vezavo Dalmatinovega sv. Pisma v belem, rdečem in črnem usnju je prevzelo več knjigovezov v Wittenbergu. Na platnicah so vtisnjene podobe cesarja Maksimilijana II., volilnega kneza saksonskega Avgusta, Martina Lutra, Melanchtona. Drugi vzorci vezave kažejo renesančne okraske kot okvir nabožnih podob, Izveličarja ter apostolov Petra in Pavla.

Tisk kakor zunanja oprema Dalmatinovega sv. Pisma sta izraz velikega in za Slovence najvažnejšega dela.

Slovstvo: Kidričev spis v Slovenskem biografskem leksikonu, I. zv., 1925, str. 116—124 (z obširno bibliografijo). — Walter Schmid, Über Entstehung und Herausgabe der Bibel Dalmatins, Mitteilungen des Musealvereines für Krain, 1904.

NAŠA BODOČNOST

Zadnja grafična razstava, ki smo jo lani videli na velesejmu v Ljubljani, nam je predočila v svoji nad vse pomembni zanimivosti historijski pregled naše tiskarske obrti, reprodukcijjskih tehnik ter knjigoveške obrti. Tej razstavi je bil namen, pokazati in ponazoriti društvom, podjetjem, trgovcem, kakor tudi vsem drugim, ki so zainteresirani na taki umetno-obrtni produkciji, kako morajo biti

opremljene tiskovine i. t. d., ki jih oni potrebujejo; dalje, kako si morata segati roko v roko izvedba, razvrstitev ter celokupna oprema, da omenjeni proizvodi učinkujejo privlačno in prikupno in da slednjič odlično vplivajo na povzdig ugleda udeleženih, proizvajajočih umetno-obrtnih industrij. Iz te razstave sta prosevala čisto jasno cilj in stremljenje, da se pri ogledovanju lično opremljenih knjig

in vsakovrstnih tiskovin izboljša in izčisti tako često pokvarjeni okus posameznikov ter širših plasti. Mnogoštevilni razstavljeni vzorci pa so tudi živo in pojmljivo govorili proti pogosto neupravičenemu mnenju, češ, da je pri knjigah in tiskovinah glavno nizka cena, ne pa njihova zunanost in oprema. Tudi v tem zmislu in v tej smeri je očitovala razstava svojo nujnost in upravičenost.

Nimamo namena na tem mestu kritično poglobljati se v vsebino, zmiselnost in aranžma te odlične razstave. Omenjeno naj velja zgolj za izhodišče nadaljnjih razmotrivanj.

Leta 1906. so priredili v Dresdenu obsežno razstavo umetno-obrtnih izdelkov. Zgledu, vzorom in intencijam te razstave je sledila v letu 1914. v Kölnu tako zvana «Deutsche Werksbundaustellung». V Dresdenu so se javljali šele početki stremljenj po lastnem nemškem umetnostnem izražanju. V Kölnu pa si že videl odločen in popoln program. «Kvaliteta in forma», usmerjena na čas in mentaliteto nemškega naroda, je bilo geslo, ki je dajalo pečat tej sloviti razstavi. Da moreš iz najmanjše, najskromnejše kvantitete ustvariti najizrazitejšo kvaliteto, to si videl v Kölnu že kot dovršeni in zmagonosno izvojevani cilj. Vse v tej smeri delujoče in udeleženje se industrijske panoge so mogle že takrat računati z izvestnostjo na moralni in gmotni uspeh.

Kolika razlika med onimi in nami! Toda, čemu nam kvalitetna industrija? S to kvalitetno industrijo je baš tako kot z izučnim kvalificiranim delavcem: oba imata največ izgleda in možnosti, da prestaneta in prebolita motnje in valovanja konjunktura ter z ozirom na to enakomerno prispevata in pripomoreta h konsolidaciji nacionalnega žitja. Kvaliteti dela pa se mora pridružiti dobra in lepa forma, izvirajoča iz nacionalnih čustev; če se pa iz slednjih ne poraja forma, tedaj mora priskočiti v krepko in odločilno pomoč — umetnik. Delo in čas nas morata dovesti

tako daleč, da bomo udušili glad po robu, glad, ki ne poizkuša in ne izbira; da ne bomo več iztezali rok brezmiselno po onih brezštevilnih tujih, nepotrebnih, neokusnih in po večini malo vrednih množinskih proizvodih, za katerih proizvodnjo se troši in sramotno izgublja tako ogromno mnogo človeškega mezdrega dela. Ko to premagamo, tedaj in le tedaj bomo pridobili prekomerno časa in prilike za kvalitativno ograničeno delavnost in bomo pomnožili naše nacionalno premoženje. Dvignili pa ne bomo nič manj tudi svoj ugled napram inozemstvu in to vse prej in vse drugače, kakor pa, če se trudimo in trošimo sile z manj vredno in posnemajočo množinsko produkcijo, ki ne more najti niti pravega odziva niti zadostne uporabe pri duhovno-moralnih in umetniško usmerjenih tehniških močeh narodovih. Jasno je seveda, da ne bomo mogli preiti izključno le h kvalitativni produkciji in to iz pridobitnih gospodarskih in socialno-gospodarskih razlogov. Toda nepobitno je, da sili razvoj naše narodno gospodarstvo kljub vsemu vedno bolj in bolj na pot kvalitetne produkcije. In ta razvoj podpirati in pospeševati je ena izmed najvažnejših in najresnejših naših narodno-gospodarskih nalog za sedanost in prihodnost.

Naj nam torej ne nudijo naša umetno-obrtna stremljenja in naše razstave po večini zgolj posnemanja Dresdenu in Kölnu, temveč vse drugo, vse več, prosto, novo in odločno naše, vse v duhu naše «Probude»!* š. — G.

* Zaradi boljšega umevanja: Društvo «Probuda» v Ljubljani ima po svojih pravilih tale namen in cilj:

a) Razširjevanje zmisla in ljubezni do domače umetnosti in pospeševanje umetne in stavbne obrti po možnosti na podlagi domačih umetniških motivov ter predvsem osamosvojitve od tozadevne tuje industrije in tujih vplivov v skupnem sodelovanju umetnikov in znanstvenikov z industriji in trgovci.

b) Pospeševanje umetnosti in ustvaritev ugodnejših življenskih razmer jugoslovenskih umetnikov.

c) Ustanovitev in vzdrževanje umetniških, umetno-obrtnih in stavbarskih šol, oziroma tečajev, v Ljubljani in po potrebi tudi v drugih krajih Slovenije.

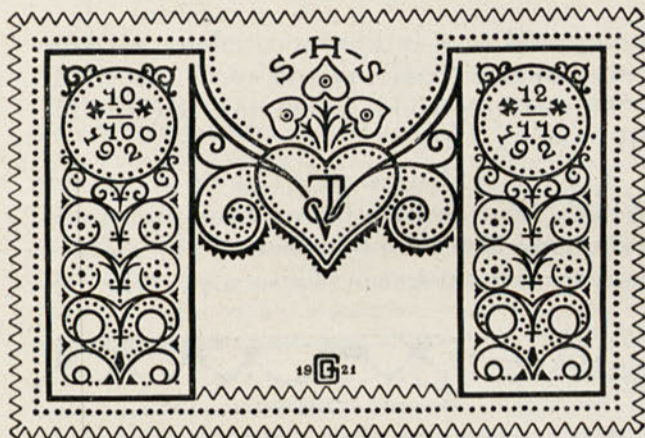
Op. uredništva.

Plamenica skozi noč je bila knjiga neštetim, izobrazila je rodove in jim donasala novo vsebino življenja. A tudi tebi je že verno drugovala v samotni, svetovala ti ob razpotjih, dvigala te iz nižin, odgrinjala ti nove svetove, tolažila in te krepila v trenutkih malodušnosti — njej velja hvaležnost in ljubezen nas vseh!

LJUDSKA UMETNOST IN GRAFIKA

PROF. DAVORIN VOLAVSEK

Na tej strani objavljene risbe, namreč podtiski članskih izkaznic društva «Probude» in «Jugoslovenske Matice», so bili izvršeni po načrtih profesorja Otona Grebenca.

Čez vse značilni ornamenti so stilizirani v modernem zmislu po starih narodnih umetniških motivih, kakor jih najdemo na kmečkih skrinjah v ljubljanski okolici v smeri proti Gorenjski, in sicer proti koncu 18. stoletja, torej v prvi dobi naše ljudske umetnosti.

Vse hvale vredno je, da se ti ornamenti ne držijo smernice, ki se peča s posnemanjem tujega, temveč, da se izkuša z uporabo teh, res izredno lepih motivov, gojiti nadaljevanje lastne ljudske ali kmečke umetnosti.

Vtis, ki ga nudijo omenjene risbe, je v resnici izreden, in risbe so v ornamentalnem oziru

zelo lepe. To nam naj služi kot nov dokaz, da more prava narodna umetnost imeti le domačo podlago in želeti je, da bi se to dejstvo povsod upoštevalo. Če bi se to zgodilo, bi kmalu prenehali razni diletantski poizkusi v vseh mogočih in nemogočih slogih, poizkusi, ki smo jih morali dolgo dobo z obžalovanjem opazovati.

Uporabljajmo torej to, kar je res lepega v naši kmečki umetnosti, navedeno naj nam pa bo v bodrilo k nadaljnemu uspešnemu delovanju. Ne smemo prezreti diletantizma, ki se ravno v vseh grafičnih panogah bolj in bolj razširja in moramo prav zaradi tega vse poizkusiti, da ustvarimo kvalitativno dobra dela in si ž njimi priborimo nova delovna polja, a obenem zopet pridobimo stara.

O RAZLIČNIH TEHNIKAH TISKA IN NJIHOVIH POSEBNOSTIH

Tiskano besedilo in tiskane podobe delamo na mnogo različnih načinov, ki jih bralec ali opazovalec ne razločuje. V novejših časih včasih celo strokovnjak težko razločuje tehnike, ki so v načinu dela bistveno različne, v produktu pa razlike večkrat ni videti drugače, kakor s povečevalnim steklom. Kar se je svoje dni proizvajalo na zelo enostaven način, za to so našli danes mnogo različnih načinov, novi načini pa nastajajo od dne do dne.

Na ta razvoj vplivata, odnosno ga pospešujeta, dve dejstvi: Današnji čas zahteva množinsko produkcijo poceni in lepo, lično.

Niti gospodarsko vprašanje in tudi vprašanje kakovosti ni samo odločilno. Obe skupno pa ženeta razvoj v silni naglici naprej, ker med seboj tekmujeta. Brez enega in drugega si danes tiska ne moremo misliti. Ozir na obe pa je tako silen, da obe vprašanji odločujeta medsebojno se izpopolnjujoče.

Baš zaradi tega je napredovanje tako naglo in vsestransko. Primitivni načini svojedobnega tiska se umikajo modernim tehnikam, ki jim dajejo podlago najnovejše iznajdbe industrijskega značaja. Poleg tega, da nastopajo stroji, ki omogočajo naravnost bajno naglo produkcijo, so zavzete za proizvode besede in podobe vse vede, ki pospešujejo produkcijo posredno ali neposredno, predvsem kemija. Nove iznajdbe nam dajejo nove tehnike ali pa izpopolnjujejo že obstoječe.

I.

Preden moremo govoriti o podrobnostih posameznih načinov tiska in o sredstvih proizvodnje, moramo razločevati tri prvotne načine tiska:

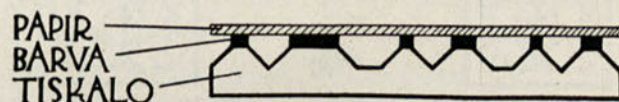
- a) Tisk z vzbokline,
- b) tisk s ploskve,
- c) tisk iz izdolbenine.

Da to razložimo, ugotavljamo, da je treba za vsak tisk predmet, s katerim nekaj natisnemo: to imenujemo tiskalo; dalje barvo, s

katero tiskamo, in končno predmet, na katerega tiskamo (papir, platno, pločevina i. t. d.).

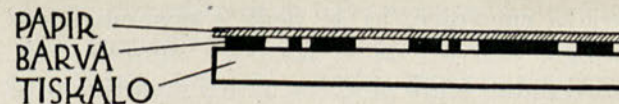
Po razlikah tiskala ugotovimo prvotne razlike tehnike tiska.

Tisk z vzbokline. Tiskalo je na onih mestih, ki prenašajo barvo na papir in pod., vzbočeno. Med temi tehnikami je tudi Gutenbergov način tiskanja. Tu so n. pr. črke tako

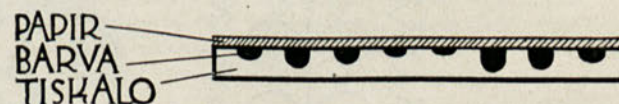
vzbočene, da njihovo podobo namažemo z barvo; črko, ki predstavlja v tem primeru tiskalo, pritisnemo na papir in na papirju ostane barva ter tako prevzame podobo črke. Pobarvani so bili samo vzbočeni deli tiskala, in ti so bili potem odtisnjeni na papir, ostale, nižje ali globlje ploskve tiskala, niso bile odtisnjene.

Tisk s ploskve. Tiskalo je ravna ploskev, ki je mestoma pokrita z mastno barvo. Ploskve, ki niso pokrite z mastno barvo, so mokre. Celotna ploskev se maže z barvo, toda

to barvo sprejemajo samo ona mesta, kjer se mastna barva že nahaja, mokra ploskev barve ne sprejme. Na papir in podobno se odtisnejo samo ona mesta, kjer je nanešena barva, ostala mesta ostanejo bela.

Tisk iz izdolbenine. V tiskalo so vrezane ali vjedkane izdolbenine različne globokosti. V teh izdolbeninah je nanešena

barva. Ostala ploskev tiskala je očiščena barve. Ko prideta v stik tiskalo in predmet, na katerega se tiska (papir), ostane v izdolbeninah se nahajajoča barva na papirju. To je obratno, kakor pri tisku z vzbokline. Tam dá podobo vzboklina, tu pa izdolbenina.

K zgornjemu sestavku so potrebne nastopne pripombe:

Tisk z vzbokline (franc. impression en relief; angl. letterpress printing) imenujejo Nemci «Hochdruck». Razen tega je pri njih zelo v rabi naziv «Buchdruck», kar se je preneslo tudi v slovenščino z nazivom «knjigotisk». Kakor je slovenski naziv «visoki tisk» (Hochdruck) napačen, tako sta za označbo tiska z vzbokline napačna izraza «Buchdruck» in «knjigotisk». Naziv katerekoli tehnike se mora nanašati na njeno bistvo, tako da izključuje zamenjave. V tem primeru je naziv «knjigotisk» napačen, ker se knjige tiskajo z vsemi tehnikami in ne samo s tiskom z vzbokline.

V vrsto tiska z vzbokline spadajo med drugim tudi klišeji, večina lesorezov, rezi v linolej in podobne snovi.

V vrsto tiska s ploskve (nem. Flachdruck; franc. impression sur une surface plate; angl. plain printing) spada med drugim litografija. Čisto dobesedno vzeto tudi litografija v tistih primerih, ko je kamen jedkan, ni tisk s ploskve, vendar zaradi tega ni potrebno posebno razločevanje.

Razen tega spadata k tisku s ploskve offsetni tisk in tisk z želatine. Nemci imenujejo tisk z želatine «Lichtdruck», odnosno «Filmlichtdruck». Tudi v našem jeziku se je razpasel naziv «svetlotisk», ki pa je napačen. Bistvo te tehnike ni v svetlobi, temveč v posebno pripravljenei želatini, ki v tem primeru predstavlja neposredno tiskalo.

Tisk iz izdolbenine (nem. Tiefdruck; franc. impression en creux; angl. copper-plate printing ali: intaglio) se v našem jeziku imenuje večkrat «globoki tisk». Ta naziv je zmiselno napačen. Poleg tega je za to tehniko že popolnoma udomačen naziv «bakrotisk». Izraz ima tudi svoj izvor v nemškem «Kupfertiefdruck», ki je pravilen za one panoge, kjer se tiska v resnici iz izdolbenine v bakru. Izdolbenina pa je mogoča tudi v jeklu ali kaki drugi kovini. Slovenski naziv «bakrotisk» je pomanjkljiv, ker ne pove bistva, to je izdolbenine, in napačen, ker se baker uporablja tudi kot neposredno tiskalo za tisk z vzbokline.

Za gotovo panogo tiska iz izdolbenine pa lahko uporabljamo naziv «tisk iz izdolbenine v bakru», to je ono, kar pomeni nemški «Kupfertiefdruck».

Omeniti je treba še fotografijo. Fotografične kopije se delajo danes v takih množinah in s takimi pripravami, da moramo tudi to imenovati tiskanje. Po svojem načinu pa to tiskanje ne spada v nobeno zgoraj navedenih tehnik, ker se tiski razmnožujejo brez dodajanja barve. Pri fotografiji počrni od svetlobe zadeta snov, in sicer bolj ali manj globoko, po čemer nastanejo bolj ali manj globoke temine v podobi. Po teh globinah ima fotografični tisk prav za prav, ko je tisk dovršen, v različno debelih plasteh «nanešeno barvo», kakor je to pri tisku iz izdolbenine, zaradi tega sta tudi podobi s tiskom iz izdolbenine in fotografičnim potem skoro popolnoma enaki.

M. A—č.

KOREKTOR

Korektorska služba je v splošnem težavna, pri nas težavnejša nego pri drugih narodih, kajti boriti se moramo poleg tehnike še s pravopisnimi in slovničnimi pravili, ki si jih pri nas vsakdo po svoje kroji. Imamo sicer Breznikovo podlago, toda obvezna je le za šole; tiskarne jo le deloma upoštevajo, tiskarniški mentorji grede svojo pot, književniki in avtorji svojo: vsakdo skuša biti po svoje iznajdljiv. Vso težo tega občuti najbolj naš korektor, ki nima nikake opore in zaslombe in ne vé, naj se li ravna po pravilih Breznika ali tiskarniškega mentorja ali avtorja; ta si prepoveduje to, drugi si izprosi ono, korektor je popolnoma odvisen.

Tu se prerekamo, dvomimo in popravljamo vsevprek, da iz samih korektur ne vidimo več prvotnega stavka. Avtor ali mentor prenareja

v prvi avtorski korekturi to, kar je v rokopisu odobril, pri drugi korekturi se premisli in popravlja vse iznova, pri tretji korekturi zdvomi sam nad seboj in predela vse nazaj na podlago prve korekture. Nazadnje se pritožuje nad tiskarskimi pogreškami in zvali krivdo na korektorja. In tiskarna naj si pripisuje vse to korekturno zlo v svoj — minus.

Zaradi tega naj bi se tudi temu važnemu vprašanju posvečalo večjo pažnjo. Treba je posredovati pri naših odločilnih slovničarjih, da dobimo oporo v obče veljavnem pravopisu, da bo konec večnim dvomom in anarhiji.

S tem bi si prihranile tudi naše tiskarne ogromne korekture.

V Nemčiji n. pr. so rešili ta problem z uradnim priznanjem Dudnovega pravopisja. Le še neznatne difference ločijo avstrijski nemški

pravopis od onega v rajhu, potankosti, ki jih Duden še razlikuje, nemški korektorji jih pa skušajo izravnati. N. pr.: nekatere tujke se tiskajo v Nemčiji z latinico, v Avstriji s frakturo in pod. Res, malenkosti.

Nemci imajo svojega Dudna, svoj temelj, toda poglobljajo se v najtanjše finese jezika in izdajajo že desetletja pravopisna pojasnila za nemške korektorje, a jim ne zmanjka vprašanj in polemik, s čimer obličijo svoj knji-

ževni jezik do potankosti. Tem bolj potrebujemo takih pojasnil pri nas, kjer je še mnogo neizobličenega, grobega. Kako hvaležno bi bilo na primer, razmotrivati o nekaterih naših prislovih, predlogih, veznikih, velikih začetnicah, o našem glagolu, deležniku, števniku, nedovršniku, povratniku itd.; dalje o razlogovanju, o ločilih, posebno pri novih manirah akcidence.

Ivan Matičič.

SLOVENSKA BIBLIOGRAFIJA ZA LETO 1929

SESTAVIL J. SLEBINGER

I. Periodica in continuanda.

- ✕ **Angelček slovenski mladini.** Izhaja mesečno od septembra do junija. Urednik in izdajatelj Jožef Volc, stolni kanonik v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna. 8°. Letnik 37, 1928/29.
- + ✕ **Ave Maria.** Nabožno-poučni mesečnik. Izdajajo slovenski frančiškani v Ameriki. Urednik Rev. Salezij Glavnik. Box 443, Lemont, Illinois. 4°. Letnik 21.
- + ✕ **Avto.** Vestnik Avtomobilskega kluba kraljevine SHS, sekcij Ljubljana in Maribor. Izhaja mesečno. Izdajatelj dr. Ciril Pavlin v Ljubljani. Odgovorni urednik Rado Hribar. Tiska tiskarna «Mercur», d. d. v Ljubljani. 4°. Leto IV.
- ✕ **Bogoljub.** Po Mariji k Jezusu. Mesečnik. Urednika: dr. C. Potočnik in A. Čadež. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 4°. Letnik 27.
- ✕ **Cankar Ivan:** Zbrani spisi. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. Založila Nova založba v Ljubljani. Natisnili J. Blasnika nasl. v Ljubljani. 8°.
Deveti zvezek: V mesečini. Martin Kačur. Nina. Iz Ottakringa v Oberhollabrunn. 1929. XVI + 351 str.
- ✕ **Cvetje z vrtov sv. Frančiška.** Časopis za naše verno ljudstvo, zlasti za ude tretjega reda. Mesečnik. Izdaja Frančiškanska provincija sv. Križa. Urednik dr. P. Hugo Bren, O. F. M. Ljubljana. Tiskajo J. Blasnikovi nasl. V. 8°. Letnik 46.
- ✕ **Čas.** Znanstvena revija «Leonove družbe» v Ljubljani. Izhaja od oktobra do julija vsak mesec. Urednika sta: dr. Fr. K. Lukman in dr. Fr. Stelè. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. V. 8°. Leto XXIII. (1928/29.)
- ✕ **Časopis za zgodovino in narodopisje.** Izdaja Zgodovinsko društvo v Mariboru. Urednik dr. Fr. Kovačič. Tiska «Mariborska tiskarna, d. d.». V. 8°. Letnik XXIV.
- ✕ **Čebelar, Slovenski.** Glasilo Čebelarskega društva za Slovenijo v Ljubljani. Mesečnik. Urejuje Avgust Bukovec. Tiska Jugoslovanska tiskarna. 4°. Letnik 32.
- ✕ **Delavec.** Glasilo Združene delavske strokovne zveze Jugoslavije. Izhaja 10. in 25. dne v mesecu. Izdaja Strokovna komisija kot oblastni odbor Z. D. S. Z. J. v Ljubljani. Tiska Ljudska tiskarna v Mariboru. 2°. Leto XVI.
- + 11. **Delo.** Izhaja vsako drugo soboto v Ljubljani. Izdajatelj dr. Josip Bohinjec. Urednik Ivan Tavčar. Tiska Narodna tiskarna v Ljubljani. 2°. Leto II.
- ✕ **Doba, Nova.** Izhaja v ponedeljek in petek v Celju. Tiska in izdaja Zvezna tiskarna v Celju. 2°. Leto XI.
- ✕ **Dom in svet.** List za slovstvo in umetnost. Izhaja mesečno desetkrat na leto. Izdaja konzorcij Doma in sveta v Ljubljani, zalaga Katoliško tiskovno društvo. Urednika: profesor France Koblar (za leposlovje) in doktor France Stelè (za prosvetni del in opremo). Tisk in klišeeji Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani. 4°. Letnik 42.
- + 14. **Dom, Moj.** Glasilo Pokrajinske zveze društev hišnih posestnikov za Slovenijo v Ljubljani. Izhaja mesečno dvakrat. Odgovorni urednik Ivan Frelih. Tiska Makso Hrvat in v Ljubljani. 2°. Leto IX.

Rihard Jakopič: Večer na Savi

Reprodukcija v tisku s tremi barvami iz izdolbenine v bakru Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani

- ✓ 15. **Dom, Naš.** List za kmečko mladino. Mesečnik. Izdaja Prosvetna zveza v Mariboru, urejuje prof. dr. Fran Sušnik. Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. 8°. Letnik 21.
- ✓ 16. **Domačija.** Glasilo za agrarno reformo, stanovanjsko vprašanje in posredovanje posesti. Izhaja mesečno v Mariboru. Urejuje in izdaja za tiskovni konzorcij «Mojmir» Franjo Pirc. Tiska Hinko Sax v Mariboru. 2°. Letnik III.
- ✓ 17. **Domoljub.** Izhaja vsako sredo v Ljubljani. Izdajatelj dr. Fr. Kulovec. Urednik Franc Zabret. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 4°. Leto 42.
- ✓ 18. **Domovina.** Izhaja vsak četrtek v Ljubljani. Izdaja konzorcij «Domovine». Urejuje Filip Omladič. Tiska Narodna tiskarna v Ljubljani. 4°. Leto XII.
- + 19. **Domovina, Ameriška.** Neodvisen časopis za slovenski narod v Ameriki. Izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Izdajatelj James Debevec, urednik Louis J. Pirc. Cleveland, Ohio. 2°. Letnik 31.
- + 20. **Družina.** Mesečnik za zabavo in pouk. Odgovorni urednik dr. Engelbert Besednjak. Tiska Katoliška tiskarna v Gorici. 4°. Letnik I. (1. številka izšla aprila 1929.)
- + 21. **Dvor, Nebeški** ali družbeno češčenje našega Gospoda Jezusa Kristusa, Marije Matere božje in ljubih svetnikov. Prirejeno za Marijine kongregacije in družine. Sestavila redovnica, uršulinka. Založil uršulinski samostan v Ljubljani. Tisk Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani. M. 8°. Januar. 40 str.
- + 22. **Ekspres.** Žepni vozni red. Poletna izdaja: velja od 15. maja 1929. Sestavil in založil komité železniških uradnikov v Ljubljani. Natisnila Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. M. 8°. Letnik VI, štev. 10. (Priloga: železniška karta.)
- + 23. **Enakopravnost.** Neodvisen dnevnik, zastopajoč interese slovenskega delavstva v Ameriki. Glasilo S. S. P. Z. Urednik Vatro J. Grill, poslovodja Gustav M. Kabaj. Cleveland, Ohio. 2°. Leto XII.
- + 24. **Enotnost.** Delavsko-kmečki list. Izhaja vsak petek v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Alojz Kusold. Tiska tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. 2°. Leto IV.
- ✓ 25. **Gasilec.** Glasilo Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana. Izhaja poljubno, najmanj pa štirikrat na leto. Zalaga odbor «Jugoslovanske gasilske zveze Ljubljana». Odgovorni urednik Jože Turk. Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani. 4°. Letnik 33.
- + 26. **Glas naroda.** List slovenskih delavcev v Ameriki. Največji slovenski dnevnik v Združenih državah. Last tiskovne družbe, načelnik Frank Sakser, upravnik Louis Benedik. New York. 2°. Letnik 37.
- ✓ 27. **Glas, Naš.** Osrednje glasilo državnih nameščencev za Slovenijo. Izhaja vsakega 1., 10. in 20. v mesecu. Izdaja Zveza državnih nameščencev za Slovenijo v Ljubljani. Odgovorni urednik Anton Adamič (od 9. št.: dr. Karel Dobida). Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani. 2°. Letnik XI.
- ✓ 28. **Glas, Primorski.** Izhaja 1., 11. in 21. v mesecu. Izdaja in urejuje za Jugoslovansko Matico oblastni odbor v Ljubljani: dr. Janko Pretnar. Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani. (Od 10. štev., 25. februarja 1929., izhaja na Dunaju. Založnik in izdajatelj Volksbuchdruckerei, Lidová tiskárna, Ant. Machát & Co. Odgovorni urednik Jaroslav Malý, Dunaj-Wien V.) 2°. Letnik I. (1. štev. izšla v Ljubljani 12. novembra 1928.)
- ✓ 29. **Glasbenik, Cerkveni.** Glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani. Mesečnik. Urednik lista in glasbene priloge in izdajatelj Stanko Premrl. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. V. 8°. Leto 52.
- + 30. **Glasilo Zdravniške zbornice za Slovenijo.** Priloga: Zdravniški vestnik. Izdaja Zdravniška zbornica v Ljubljani. Administracija in uredništvo: dr. Ivan Pintar v Ljubljani. Tiska tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. V. 8°. Leto VI.
- + 31. **Glasnik, Cerkveni,** za tržiško župnijo. Izhaja zadnji teden v mesecu. Izdaja župni urad v Tržiču. Urednik Anton Vovk, župnik v Tržiču. Tiska tiskarna Tiskovnega društva v Kranju. 4°. Leto 1929.
- ✓ 32. **Glasnik, Poštni.** Glasilo Oblastne organizacije poštних, telegrafskih in telefonskih uslužbencev v Ljubljani. Izhaja 1., 11. in 21. v mesecu. Za Oblastno organizacijo poštних, telegrafskih in telefonskih uslužbencev v Ljubljani izdaja in urejuje Joško Jakše v Ljubljani. Tiska Narodna tiskarna v Ljubljani. 4°. Letnik IX.
- ✓ 33. **Glasnik** presvetega Srca Jezusovega. Glasilo Apostolstva molitve in čistilcev presvetega Srca. Mesečnik. Izdajajo očetje Družbe Jezusove v Ljubljani. Tiska Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. 8°. Leto 28.
- ✓ 34. **Glasnik, Sokolski.** Organ Jugoslovenskog Sokolskog saveza. Izlazi svakog 1. i 15. u mesecu. Izdaje Jugoslovenski Sokolski Savez (E. Gangl). Odgovorni urednik dr. Riko Fux. Tiska Učiteljska tiskarna u Ljubljani. 2°. Godište XI.
- ✓ 35. **Glasnik** željezničkih činovnika. Glasilo Udruženja željezničkih činovnika u kraljevini SHS. Mesečnik. Lastnik in izdajatelj: Udruženje željezničkih činovnika, centralni od-

- bor u Ljubljani. Odgovorni urednik Lavoslav Struna. Tiska Makso Hrovatin v Ljubljani, 4°. Leto XII.
- ✓ 36. **Gorice, Naše.** Glasilo Vinarskega društva za Slovenijo v Mariboru. Vestnik vinarske in sadjarske šole v Mariboru. Mesečnik za pospeševanje kmetijstva. Urednik Andrej Žmavc v Mariboru. Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. 8°. Letnik III.
37. **Gospodar, Narodni.** Glasilo «Zadružne zveze» v Ljubljani. Mesečnik. Izdaja «Zadružna zveza». Urednik Anton Kralj. Tiska Zadružna tiskarna v Ljubljani. 4°. Letnik XXX.
- ✓ 38. **Gospodar, Slovenski.** List ljudstvu v pouk in zabavo. Izhaja vsako sredo v Mariboru. Izdaja konzorcij «Slovenskega gospodarja». Urednik Januš Golec, novinar v Mariboru. Tiska Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. 2°. Leto 65.
- ✓ 39. **Gostilničar.** Strokovni list za povzdigo gostilničarskega obrta. Glasilo Zveze gostilničarskih zadrug v Ljubljani. Izhaja 20. dne vsakega meseca. Izdaja in zalaga Zveza gostilničarskih zadrug v Ljubljani. Tiska Narodna tiskarna v Ljubljani. 4°. Let. XVI.
- ✓ 40. **Gruda.** Mesečnik za ljudsko prosveto. Glasilo Zveze društev kmetskih fantov in deklet v Ljubljani. Izdaja konzorcij «Grude» v Ljubljani. Urejuje uredniški odbor. Tiskajo J. Blasnika nasl. v Ljubljani. 8°. Leto VI.
- ✓ 41. **Ilustracija.** Izhaja vsakega 20. v mesecu. Izdaja konzorcij Ilustracije (K. Čeč & cons.). Urednik Narte Velikonja. Grafično delo Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani. 4°. Leto 1929. (1. štev. izšla februarja 1929.)
- ✓ 42. **Invalid, Vojni.** Glasilo Udruženja vojnih invalidov kraljevine SHS oblastnega odbora za ljubljansko in mariborsko oblast v Ljubljani. Izhaja 1. in 15. v mesecu. Izdaja Udruženje vojnih invalidov. Odgovorni urednik Stanko Tomc. Tiska tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. 2°. Leto IX.
- + 43. **Jaselce.** Mesečnik za otroke. Izdaja in oblastvom odgovarja Stanko Stanič v Gorici. Tiska Katoliška tiskarna v Gorici. M. 8°. 1929. (S 1. štev. prenehal.)
- ✓ 44. **Junak, Mladi.** Izhaja mesečno (razen počitnic). Last in založba «Svete vojske» v Ljubljani. Urednik Joško Lindič. Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani. 8°. Leto V., 1928./29.
- ✓ 45. **Jutro.** (Do 28. februarja z označbo: Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.) Izdaja konzorcij «Jutra». Tiska Narodna tiskarna v Ljubljani. 2°. Leto X.
- + 46. **Kmetovalec.** Glasilo Kmetijske družbe za Slovenijo. Izhaja 15. in zadnjega dne v mesecu. Odgovorni urednik Viljem Rohrman. Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani. 4°. Letnik 46.
- ✓ 47. **Knjiga, Dobra.** Zbirka zabavnega in podučnega čtiva. Izhaja najmanj štirikrat letno. Založila Umetniška propaganda v Ljubljani. Tiska M. Hrovatin v Ljubljani. 8°. Letnik I. 1.—2. zvezek: Dr. František Běhounek: Brodolomci na ledeni plošči. (Nobilova pot na severni tečaj.) Prevel dr. Nemo [= doktor Ferdo Kozak]. 152 str.
- ✓ 48. **Knjižnica, Cirilova.** Tisk in zaloga tiskarne sv. Cirila v Mariboru. 8°. XXX. zvezek: Križem po Jutrovem. Po nemškem izvorniku. Potopisi in povesti s slikami. Druga knjiga. 1928. (na ovitku: 1929). 128 str.
- + 49. **Knjižnica, Čebularjeva.** Izdaja in zalaga Brezalkoholna produkcija v Ljubljani. Tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. 8°. 3. knjiga za našo mladino: Strički Matički. Spesnil in s slikami opremil Albin Čebular. 51 str.
- + 50. **Knjižnica, Marijina.** Piju XI. zlatomašniku. Založila Kongregacija Marije morske zvezde v Ljubljani. 1929. Tiskarna Sitar in drug, d. z. o. z., Domžale, M. 8°. 1. zv.: Pij XI. Oris osebnosti in pomembnosti. Apostolu katoliške akcije. Spisal dr. Alojzij Merhar, stolni kanonik. 24 str. 2. zv.: Zlati godovi. Pesmi, prilike in prizori. Iz svojih spisov zbral Silvin Sardenko. 65 str.
- ✓ 51. **Knjižnica, Mladinska, «Jutra».** Založil konzorcij «Jutra». Natisnila Narodna tiskarna v Ljubljani. 8°. (I.): G. Th. Rotman: Princeska Zvezdana. Poslovenil Vladimir Levstik. 1928. (Izšlo 1929.) (II.): G. Th. Rotman: Kralj Debeluh in sinko Debelinko. Poslovenil Vladimir Levstik. 1929. 120 sličic s tekstom.
- + 52. **Knjižnica, Orliška.** Izdala in založila Slovenska Orliška zveza v Ljubljani. Tiska Jugoslovanska tiskarna. 8°. Zvezek 6. Tekmovalni red za leto 1929. Snov za prosvetne in telovadne tekme članic, mladenk in gojenk. 50 str.
- ✓ 53. **Knjižnica Podmladka Rdečega križa.** Izdaja in zalaga oblastni odbor Podmladka Rdečega križa. Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani. M. 8°. I. zvezek: Dr. Mavricij Rus: Prva pomoč. Izdaja za mladino. (S 6 podobami.) 1929. 24 str.
- ✓ 54. **Knjižnica, Priročna pedagoška.** Izdala Slovenska šolska matica. Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. V. 8°.

II. Karel Doberšek: Vpliv socijalnih razmer na razvoj otroka. Na Prevaljah. 1929. 118 str.

- ✓ 55. **Kolektor.** Časopis in oglasnik za zbirateljski sport. Zeitschrift und Insertionsblatt für Sammelsport. Glasilo krožka «Kolektor». Urednik, založnik in tiskar Albin Pogačnik. Tiska tiskarna «Kolektor» v Stražišču pri Kranju. 8°. VI. letnik.
- ✓ 56. **Konjerejec.** Glasilo Konjerejskega društva za mariborsko oblast. Izhaja šestkrat na leto v Mariboru. Tiska Mariborska tiskarna. 4°. Letnik VI.
- ✓ 57. **Konzument.** Glasilo Zveze gospodarskih združenj v Jugoslaviji v Ljubljani, r. z. z o. z. Izhaja mesečno. Lastnik Zveza gospodarskih združenj v Jugoslaviji v Ljubljani. Tiska Ljudska tiskarna v Mariboru, d. d. v Ljubljani. 4°. Leto VIII. (Št. 1—4: Maribor, 12. julija 1928.)
- ✓ 58. **Kraljestvo božje.** Glasilo apostolstva in bratovščine sv. Cirila in Metoda. Izhaja desetkrat na leto. Izdaja konzorcij «Kraljestvo božje». Tiska tiskarna sv. Cirila v Mariboru. V. 8°. Leto III.
- ✓ 59. **Križ.** Izhaja desetkrat na leto. Izdaja konzorcij «Križa» v Ljubljani. Tiskajo J. Blasnika nasl. v Ljubljani. 4°. Let. II.
- ✓ 60. **Kurent.** Strokovni list za pustne norce. Izhaja vsako leto na pustni torek. Izdajatelj Salonki orkester v Slovenjgradcu. Tiskala Mariborska tiskarna v Mariboru. Slovenjgradec, 12. februarja 1929. 4°. Leto VII., šte. 7.
61. **Kurir, Aprilski.** Posebna aprilaska izdaja «Jutra». Ljubljana, dne 1. aprila 1929. Izdaja konzorcij «Jutra». Tiska Narodna tiskarna, d. d. v Ljubljani. 2°. 4 str.
62. **List, Gledališki,** Narodnega gledališča v Ljubljani. Izhaja dvakrat na mesec. Lastnik in izdajatelj: uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Urednik Ciril Debevec. Tiska Makso Hrovatin v Ljubljani. 8°. Sezona 1928./29. (1. šte. 20. septembra 1928.)
- ✓ 63. **List, Gospodarski,** za pouk in zabavo. Izhaja vsakega prvega v mesecu. Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik France Hrastelj v Mariboru. Tiska tiskarna sv. Cirila v Mariboru. 4°. Leto I. (1. šte. izšla 1. marca 1929.)
- ✓ 64. **List, Gostilničarski.** Strokovno glasilo «Zveze gostilničarskih združenj mariborske oblasti v Mariboru». Izhaja 20. vsakega meseca. Izdaja Zveza gostilničarskih združenj v Mariboru. Tiska Zvezna tiskarna v Celju. 2°. Leto VII.
- ✓ 65. **List, Kmetški.** Izhaja vsako sredo v Ljubljani. Za konzorcij «Kmetškega lista» Ivan Pucelj. Urednik Ivan Mravlje. Tiska tiskarna «Merkur» v Ljubljani. 2°. Leto X.
66. **List, Ljubljanski škofijski.** Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Dostal. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 4°. L. 1929.
- ✓ 67. **List, Marijin.** Nevtepeno poprijeta Devica Marija. Pobožen mesečen list. (Marijin list s kalendarom Srca Jezušovoga je priloga Novin.) Vrežuje ga z dovoljenjem cerkvene oblasti Klekl Jožef, vp. plebanoš v Črensovcih, Slovenska krajina. Tiska tiskarna Panonija, r. z. z o. z. v Murski Soboti. 8°. Leto XXV.
68. **List, Mesarski.** Stručni list za mesarsku, kobasičarsku i sorodnu obrt. Izlazi četiri puta godišnje, prema potrebi i više puta. Izdaje Izidor Florjančič, Dravlje, p. Št. Vid nad Ljubljano. Urejuje Štrukelj Vinko. Tiska tiskarna «Slovenija» v Ljubljani. 2°. Godina I. (1. šte. izšla 15. januarja 1929.)
69. **List, Mladinski.** Mesečnik za slovensko mladino v Ameriki. Published by Slov. Nat'l Benefit Society, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois. 4°. Leto VIII.
70. **List, Novi.** Izhaja vsak petek v Gorici. Odgovorni urednik dr. Engelbert Besednjak. Tiska Katoliška tiskarna v Gorici. 2°. Leto I. (1. šte. izšla 29. marca 1929.)
- ✓ 71. **List, Slovenski.** Izhaja vsak ponedeljek zjutraj. Izdaja konzorcij «Slovenskega lista» v Ljubljani. Urejuje Ciril Kočevar. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. 2°. Leto II.
72. **List, Službeni,** direkcije državnih železnic Ljubljana kraljevine SHS. Lastnik: Direkcija. Tiska tiskarna direkcije državnih železnic v Ljubljani. 4°. Letnik VI.
- ✓ 73. **List, Trgovski.** Časopis za trgovino, industrijo in obrt. Izhaja vsak torek, četrtek in soboto v Ljubljani. Ureja dr. Ivan Pless. Tiska tiskarna «Merkur» v Ljubljani. 2°. Leto XII.
- ✓ 74. **List, Uradni,** ljubljanske in mariborske oblasti. Odgovorni urednik Anton Funtek v Ljubljani. Tiska in izdaja Delniška tiskarna v Ljubljani. 2°. Let. XI.
- ✓ 75. **List, Ženski.** Glasilo Zveze delavskih žen in deklet. Mesečnik. Izdaja «Zveza delavskih žen in deklet» v Ljubljani. Odgovorna urednica R. Krištofova v Mariboru. Tiska Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru. 4°. Leto VI.
- ✓ 76. **List, Düsevni.** Mêszezsne verszke novine. Vu iméni prèkmurszke evangelicsanszke sinyoríje reditel i vödávník: Fliszár János, Murska Sobota. Stampano v «Prekmurski tiskarni» v Murski Soboti. 4°. VII. lejtnik. (Se nadaljuje.)

TEHNIČNE NOVOSTI

Brehmerjev rekordni zgibalni stroj. Ta jako priljubljena vrsta zgibalnih strojev se je izredno mnogostransko razvila. Omogoča nam poleg najnatančnejšega registrnega zgiba še mnogo drugih variacij zgibov; na njem moremo s pridom izvrševati razen navadnih knjižnih del še celo vrsto drugih zgibov, ki se pojavljajo v tiskarni ali knjigoveznici. Z na pol avtomatičnim dovajanjem dosežemo na tem stroju, ako uporabljamo primerne vrste in velikosti papirja, ogromno zmogljivost, ki se dá stopnjevati do 12.000 zgibov na uro, pri čemer pa se natančnost v zgibu nikakor ne zmanjša. Pri Brehmerjevem sistemu se je namreč posrečilo, združiti vse prednosti tako zvanega žepnega zgiba s sistemom na trakove tako, da urejajo zgib pri vseh križnih lomih zgibalni (grebenasti) noži. S tem je odpravljeno nadležno motanje in upogibanje, ki vedno povzročata velike razlike v zgibu. Pri paralelnih lomih se vrši odlaganje potem lahko dostopnega dovajalnega traku, pri križnih lomih pa na posebno skladanico. Oba odlagaljšča ležita popolnoma prosto. Med odvzemom zgibanih pol z odlagaljšč vrši torej stroj svoje delo naprej. S spojitvijo dveh sistemov, od katerih vsak ima svoje prednosti, je nastal stroj, v katerem so združene vse prednosti in ki izključuje nevarnost morebitne izgube ali škode. Ta zgibalni stroj je prirejen za največjo širino 48, oziroma 50 cm. Dolžina pa se dá povečati znatno čez normalno mero in je zavisna od števila zaporedno ležečih paralelnih lomov, ki se lahko uporabljajo za knjižni, pisemski, Leporello ali zavojni zgib. Dela, za katera je treba pri ročnem zgibanju plačevati visoke mezde, kakor pri kartah, poslovnih prospektih, prospektih za kopališča, polah za prodirno pisavo itd., pri katerih se uporablja često tako zvani valoviti zgib, se znatno pocene, ker lahko igraje opravijo vsa ta dela na Brehmerjevem rekordnem stroju neizurjene osebe. Ta novi, že jako razširjeni stroj s tako zvanim žepnim zgibom se odlikuje razen z natančnim križnim zgibom, ki ga opravlja brez vsakršnih umetnih preparatov, še s pregledno, povsod dostopno in solidno konstrukcijo, z nenavadno enostavno prestavo za najrazličnejša križna in paralelna zgibanja, z visoko zmogljivostjo in natančnim zgibom pri najmanjših kakor tudi največjih velikostih papirja. Priporočajo ga tudi: priročno odzemanje zgibanih leg, nezatna poraba toka in prostora ter končno njegova trpežnost. Da se doseže še večja izraba stroja, je mogoče vstaviti tudi rezila in priprave za perforiranje, kar se priporoča, če gre pri križnem lomu za prevlečeni papir ali močnejše vrste papirja. Zaradi zgoraj navedenih prednosti ta stroj ni le nekako nepogrešljivo orodje v obratu, tudi delovna zmožnost podjetja, ki ga uporablja, se z njim znatno zviša. Cena stroja se ravna po izbranem modelu in je preračunana tako, da se izdatek za nakup izplača že po nekaj mesecih. Zaradi svoje prikupljive zunanosti, s katero se odlikujejo vsi Brehmerjevi stroji, pa je tudi v okras vsakemu obratu.

M. A. N.-odtiskalni stroj za oblikovni valj (D. R. P. a.). Kako zelo pospešuje za tisk popolnoma goden lik, napravljen še pred prevzemom v stroj, možnost, da se doseže na stroju za tisk iz izdolbenine najboljše

uspehe, to je znano vsakemu bakrotiskarju. Zato je najprej treba napraviti z oblikovnega valja, še preden ga vstavimo v stroj, poizkusni odtis, da se prepričamo, je li jedkanje dobro in možen brezhiben tisk. Ako se pri tej priliki pokaže še kaka netočnost na liku ali pri jedkanju, jo je mogoče takoj spoznati in še pravočasno popraviti. Take ugotovitve so bile prej mogoče le potem poizkusnega zagona oblikovnega valja v stroju samem, kar je povzročalo, če se je pokazala kaka pomanjkljivost na valju, veliko škodo. Da je bilo mogoče pomanjkljivost odstraniti, se je moral stroj vedno ustaviti. Ta nedostatek je z uporabo M. A. N.-odtiskalnega stroja za oblikovni valj odpravljen. Z njegovo uporabo pa se tudi skrajša čas prestanka in čakanja, kadar se spremeni naklada v tiskalnem stroju, na najnižjo mero. Jedkani oblikovni valj se vstavi v odtiskalni stroj, ki se požene v tek in primakne tiskalni valj. S papirnega zvitka teče počasi navzgor papirni trak, ki ga stroj opravlja strojnik, da pregleda jedkanje, z okretom ročnega kolesca lahko ustavi. Ta po eni strani potiskani trak se zopet navija na drug kolut in se dá pozneje porabiti tudi po drugi še ne potiskani strani. M. A. N.-odtiskalni stroj je jako enostavno sestavljen in urejen za oblikovne valje v premeru 250 do 400 mm ter za največjo širino papirja 1050 mm. Brez nadaljnjega se na tem stroju lahko odtiskujejo valji vseh oblik, ki so do sedaj v rabi, pa tudi valji drugih sestav.

M. A. N.-stroj za tisk iz izdolbenine (sistem Wilhelm) za istočasen prvi in protitisk. Udejstvovanje misli, ki so bile vzete kot osnova za konstrukcijo M. A. M.-stroja za enobarven tisk iz izdolbenine, je dalo tej panogi nadaljnjo novost: M. A. N.-stroj za istočasen prvi tisk in protitisk iz izdolbenine. Ta stroj tiska pole v velikosti 70×100 cm obojestransko v enem zagonu. Oblikovni valji, ki se uporabljajo, so enaki kakor pri strojih za enobarven tisk — trdi aluminijasti valji, galvanično prevlečeni s plastjo medenine —, zaradi tega dajejo ličen tisk in se morejo z lahkoto prenašati. Način tiska je naslednji: Podržaji, ki so nameščeni tudi na tem stroju, primejo vloženo polo in jo oddajo prvemu tiskalnemu valju. Ta jo dovede k oblikovnemu valju za prvi tisk in nato k drugemu tiskalnemu valju, ki deluje skupno z valjem za protitisk. Med obema tiskalnima valjema oskrbi sušenje prvega tiska poseben sušilni bobnič, ki je opremljen s pihalno napravo in se dá električno segreti. Ko zapusti pola tiskalo za prvi tisk, preide čez drugo sušilno napravo, ki je enaka prvi, in dospe nato k izlagalniku. Izlagalnik odlaga pole na dve izlagalni deski izmenoma tako, da leže pole na eni skladanici s prvotiskom navzgor, na drugi pa s protitiskom. Ta novi način tiska omogoča prav udoben pregled obeh tiskanih strani, brez da bi bilo treba vzeti polo iz stroja.

Stroj za krtačenje strojnega stavka. Jako poraben in vsakemu podjetju, ki obratuje s stavničnimi stroji, nujno potreben je «Abüma»-stroj za krtačenje strojnega stavka, ki je opremljen tudi s pripravo za posnemanje vrst. Ta stroj očisti strojni stavek nadležnih izpahov med črkami, zaradi česar odpadejo vedno ponavljajoče se pritožbe in težkoče pri tisku, in s tem omogoča

brezhiben tisk. Ker odpade z uporabo tega stroja zamudno krtačenje stavka z ročno ščetko in tudi izbadanje izpahov v že zaprtem sestavku ni več potrebno, se donosnost podjetja znatno zviša. Znatno je tudi prihranek na času, ker pri tisku ni nepotrebnih motnjav. Opravljanje stroja je enostavno in ga lahko oskrbuje poleg drugega opravila odtiskač. Stavek, vzeti iz stavnega stroja, zloži pomožni delavec v stolpce na naložnik, ga nato porine na podval in spravi stroj v pogon. Z med seboj nasproti si krožečimi in stransko se premikajočimi ščetkami na valjarjih očisti stroj stavek vseh izpahov. To krtačenje traja, kolikršna je pač množina izpahov, 2 do 10 minut. Med tem časom pa pomožni delavec lahko opravlja druga dela: odtiskuje, pripravlja nov stavek za krtačenje, veže že okrtanega in pod. — Pri stavku pesnitev ali naslovnica se lahko med krtačenjem posnamejo s tem strojem tudi slepi konci vrst in tako znižajo za četrto cetero. Z znižanjem višine slepih koncev vrst se prepreči pojavljanje zmazkov med tiskom. Tudi je s takim posnemanjem odpravljeno zamudno odsekavanje vrst ali celo izbadanje v stroju pri zaprtem sestavku in tisk se lahko dovrši brez motnjav. — Vsakemu večjemu obratu s stavnimi stroji, ki hoče zvišati svojo zmog-

ljivost, je ta stroj za krtačenje in posnemanje vrst nujno potreben. (Stroj se predvaja na stalni razstavi tvrdke Gutenberg-Haus Gebr. Geel na Dunaju, VII, Lerchenfelderstrasse 57.)

Front-Terno A F III, novi M. A. N.-tiskalni stroj s čelnim izlaganjem tiskanih pol. S konstrukcijo stroja Front-Terno A F III je strojna tovarna Augsburg-Nürnberg, a. dr. (tovarna Augsburg), obogatila svojo serijo tiskalnih strojev «Terno» z enoobratnim valjem z uvaževanja vredno napravo za čelno izlaganje pol. novostjo, o kateri se že sedaj, dasi je šele temelj za bodoče nove konstrukcije večjih Terno-strojev, mnogo razpravlja. Seveda je računati s tem, da si bo spričo zaslužene priljubljenosti dosedanjega sistema z izlagalnimi palicami ta vrsta obdržala slej ko prej še mnogo prijateljev. Prav tako pa je gotovo, da se bo tudi čelno izlaganje pri enoobratnih tiskalnih strojih splošno uveljavilo, kakor se je že davno uveljavilo pri dvojnootratnih strojih, pri strojih za tisk iz izdolbenine in z gume. Najbistvenejše pri stroju Terno A F III s čelnim izlaganjem je, da izlaga pole s tiskano stranjo navzgor, pri čemer tiskana površina ne pride v dotiko z nikakimi trakovi, motvozi ali palicami. Zaradi tega

Plakat, 63 × 95 cm, rdeč in moder tisk na belem papirju, rez v linolej. Osnutek inž. arh. D. Serajnika. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Plakat, 63 × 95 cm, rdeč in zelen tisk na belem papirju. Rez v linolej. Osnutek inž. arh. Janka Omahna. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

je dokončno onemogočeno toli nadležno mazanje svežega tiska. Kljub veliki brzini tiskanja dobi sveže odtisnjena pola znatno več časa za sušenje, brez da bi bilo s tem mirno in zanesljivo delo količkej ogroženo. Pri izlaganju se nahajajo neprestano po tri tiskane pole na trakovju, tako da so, vstevši že odloženo zgornjo polo na skladanici, izstavljenе sušenju vedno po štiri pole hkrati. Vse to so resnične in znatne prednosti, ki jih bo brez nadaljnjega uvidel vsak strokovnjak. Stroj Front-Terno AF III ima dalje to simpatično prednost, da je v svojem obratovanju izredno enostaven in v opravljanju naprave za čelno izlaganje pol še posebej. S priredbo te naprave neposredno pod vlagalno desko ne utrpí kake škode ne dohod k prednjim delom stroja, zlasti k barvniku in tiskalnemu valju, ne pregledna lega vlagalnika. Prav zaradi teh zadnje navedenih lastnosti pa je Terno-tiskalni stroj pri strokovnjakih jako priljubljen. Vse te lastnosti so ostale neizpremenjene tudi pri novi konstrukciji, s čimer bo gotovo ustrezno vsakemu tiskarnarju. Že izvršena poizkusna dela v večbarvnem tisku so pokazala, da je stroj z ozirom na proizvodnjo izredno zmogljiv in točen v registru. Vse tri odtisnjene pole se odpravljajo vedno istočasno druga za drugo po trakovju

in se odlagajo na skladanico popolnoma brez vsakega sunka, kjer leže strojniku udobno na razpolago, da jih pregleda. Prav tako neovirano je seveda mogoče odvzeti tiskano skladanico. Podaljšani čas izlaganja pribрани mnogokrat vlaganje vmesnih makulturnih pol. Po potrebi pa lahko oskrbi to vlaganje posebno vozilo za vlaganje, in sicer v vsaki poljubni brzini stroja. — Od najvažnejših tehničnih podatkov naj bodo omeñjena naslednja: Največja površina stavka 420×580 milimetrov, največja velikost papirja: 450×600 mm (= 4 strani četverke Din-form.), notranja prostornina okvira: 475×670 mm; število tiskov na uro, po kakovosti tiska in papirja, do 2500 izvodov. — Glavno zastopstvo Gutenberg-Haus Gebr. Geel. Dunaj, VII, daje vsa nadaljnja pojasnila.

DROBIŽ

Prememba lastništva. Bivša «Zvezna tiskarna» v Ljubljani, last Jadransko-Podunavske banke, ki je bila v najemu pod imenom tiskarna «Slovenija», je prešla po nakupu v last gospoda Karla Čeča.

Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, je priložila marčevemu zvezku revije «Deutscher Drucker», Berlin, prilogo v tisku iz izdolbenine v bakru. Podoba predstavlja Fr. Kraševčevo fotografijo «Pomlad». Tiskana je s črno barvo tvrdke Siegwark, Siegburg, na chamois-kartonu tvrdke Bratje Piatnik v Radečah. Priloga je v čest slovenskemu tisku in pohvala o njej, ki jo priobčuje nemška revija, je zelo laskava.

Naše priloge. Naši reviji nameravamo prilagati primerne tiskarske izdelke domačih podjetij. Prvi številki sta priložena dva barvasta tiska, izdelana v različnih tehnikah. Učiteljska tiskarna v Ljubljani nam je dala dva tiska s tremi barvami (po klišejih, tisk z vzbokline) po originalih M. Gasparija, in sicer «Lepo Vido» in «Mlado Bredo». Obe sličici sta ponatisk razglednic, ki sta izšli v Učiteljski tiskarni. — Druga priloga je reprodukcija R. Jakopičeve slike «Večer na Savi». Reprodukciyo je izvršila s tremi barvami s tiskom iz izdolbenine v bakru Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

O raznih izdajah Prešernovih «Poezij» iz leta 1847. Doslej sta bili znani dve izdaji, ali recimo točneje, varijanti Prešernovih «Poezij», ki jih je priredil za tisk pesnik sam, in ki so z letnico 1847 izšle sredi decembra 1846: bolj redka izdaja z akrostihom v magistralu sonetnega venca, na strani 147., in običajna izdaja, v kateri je Prešeren verze v magistralu toliko spremenil, da je bil s tem akrostihom zabrisan. Prvo izdajo, z akrostihom, je Prešeren dobil v roke in jo je porazdelil med svoje prijatelje, drugo, brez akrostiha, je imel Blaznik v razprodaji. V svet pa je prišla še tretja, ki jo je, k sreči v malem številu, po Prešernovi smrti, vsekakor pa še pred letom 1866., priredil Blaznik. Med vsemi tremi je najmanj vredna. Na sled ji je prišel že A. Žigon, ko je v programu gimnazije v Kranju za šolsko leto 1903/1904. priobčil in obširno analiziral «Zapuščinski akt Prešernov». V dovolj zagonetnem računu, ki ga je predložil Blaznik sodišču, da utemelji svojo terjatev do Prešernove zapuščine, je že Blaznik sam izločil «47 Ex. defekt wegen 9. Bogen». Žigon se vprašuje (tam, str. 11): «A zakaj je bilo teh 47

Plakat, 63×95 cm, rdeč tisk na belem papirju, rez v linolej. Osnutek inž. arh. Janka Omahna. Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

(+ 3?) izvodov v 9. poli defektnih? To ti je namreč tista pola, ki je v njej ravno Sonetni venec. Ni li morda Prešeren v teh izvodih v Sonetnem vencu nalašč in namenoma dal natisniti kake variante, pa da so se tedaj razlikovali od drugih, radi česar jih je Blaznik izločil kot defektne? Stvar je mnogo preprostejša, samo tiskarjevo terminologijo je treba pravilno umeti. Teh 47 izvodov ni bilo «v 9. poli defektnih», «defekt» teh izvodov je bil v tem, da so bili nepopolni, ker jim je 9. pola manjkala. Manjkala zato, ker se je ali tiskar uštel, ali se je toliko izvodov pomazalo ali kako drugače pogubilo, ne pa mogoče zaradi kakih variant v Sonetnem vencu, kjer imamo variante samo v «magistralu», ki pa stoji v 10. poli! Ugiblje se lahko kajpada to in ono, toda vsako tako ugibanje je precej nepotrebno, ker si še danes lahko take «defektne» izvode ogledamo. Blaznik je namreč pozneje, da spravi tudi te «defekte» v denar, dal 9. polo še enkrat postaviti in odtisniti, ter je na ta način dobil vsaj 47 novih «kompletov», ki so lahko šli v svet. To se je zgodilo po Prešernovi smrti, vsekakor pa še v času, preden je Blaznik vse preostale izvode «Poezij» prodal O. Wagnerju. Umljivo je, da je stavek 9. pole v teh izvodih manj skrben, in da ne podaja teksta Prešernovih «Poezij». Za izvode z Blaznikovim ponatisom 9. pole velja tudi danes Blaznikova beseda, da so «defektni», torej manj vredni. Najlaže se spoznajo po očitni tiskovni napaki v 1. vrsti soneta na str. 150., kjer je natisnjeno «Dve sèsti», namesto pravilnega «Dve sèstri».

J. A. G.

KOTIČEK ZA BIBLIOFILE

V skromnem koticu želimo zbrati maloštevilno družino ljubiteljev naše knjige, ki jim je draga ne samo po izbrani vsebini, nego še bolj po svoji umetniško dovršeni tipografski in knjigoveški opremi. Medsebojna pomoč pri zbiranju in pravilnem ocenjevanju častitljivih starin in redkosti domačega tiska bo pospeševala skupne interese ter dovedla želje posameznega prej do cilja. Dolga vrsta zanimivih vprašanj od prve slovenske knjige pa do naših dni še čaka na pojasnila, ki bodo dobrodošla raziskovalcu našega duševnega življenja, zlasti literarnemu zgodovinarju.

Pripraviti hočemo pot domačemu društvu bibliofilov, ki naj stopi v stik z mogočnimi bibliofilskimi organizacijami drugih narodov, in s tem dokumentirati lastno kulturnost.

Čutim in vem: spoštovati moram knjigo, pisano z dobrim namenom, z velikim srcem. Hvaležen moram biti za vsako misel izrečeno in izročeno v njej in po njej tudi meni. Tudi mene naj bi učila, tolažila in dvigala, boljšala in plemenitila.

Meško.

ZA KOREKTORJE TERMINOLOGIJA

UREJUJE DR. KOLARIČ RUDOLF

Stane : velja.

Státi, stânem (treba ločiti od **státi, stojím!**) je dovršni glagol in pomeni: 1.) **stopíti**, n. pr. stal sem za skedenj; s konja, s postelje stati; 2.) priti do česa, n. pr. do cene, torej imeti ceno, biti kake cene. V tem drugem pomenu (= nemški *k o s t e n*, ital. *c o s t a r e*) je glagol **stati, -nem** tudi nedovršen. Prim.: to me težko stane (das kommt mir schwer an); ko bi me glavo stalo; obleka me stane 2000 Din.

Veljáti, veljâm (najbrže izposojeno s srbohrvaškim *valjati, valjam* iz italijanskega *valere* «veljati, vreden biti»; prim. še italijansko *vaglia* «vrlina, zmožnost, vrednost» — v poslednjem pomenu se beseda danes skoro več ne rabi) je nedovršni glagol in pomeni: vreden biti, ceno oziroma vrednost imeti. N. pr. denar, bankovec, zakon ne velja več; njegova beseda velja vselej; on veliko velja pri ljudeh; za bogatina velja; to nič ne velja.

Z obema glagoloma se določa vrednost kakega predmeta. Zato je razumljivo, da je začel v novejšem času glagol *veljati* dobivati tudi drugotni pomen glagola **stati, stanem** (= *kosten*), na primer: knjiga velja 20 Din. Vendar nam danes to še ne sme biti pravilo, ker po večini še precej točno razlikujemo oba glagola. Tako n. pr. blago lahko malo stane, pa mnogo velja (= je mnogo vredno) ali pa narobe: mnogo stane, pa malo velja (= je za nič).

Kč.

Vejica in narekovaj. V stavkih s premim govorom opazamo, da je pri narekovaju včasih vejica za narekovajem, včasih pa pred narekovajem. Nekateri utemeljujejo to s tem, da je treba vejico staviti za narekovajem takrat, kadar se govor ne nadaljuje. N. pr.: «Danes te obiščem», mi je dejal prijatelj. Če se govor nadaljuje, pa naj stoji vejica pred narekovajem, torej: «Danes te obiščem,» mi je dejal prijatelj, «ker jutri ne utegnem.» Mnenja smo, da je to razlikovanje docela nepotrebno in neupravičeno, ker v vsakem primeru spada vejica neposredno h govornemu stavku. Tudi je tako razlikovanje za stavca preveč zamudno in bi dosledno izvajanje tega pravila povzročalo nepotrebne poprave.

M.

H gornji beležki «**Vejica in narekovaj**» naj mi bodo dovoljene naslednje pripombe: Da stavimo vejico v stavkih z dobesednim govorom včasih pred včasih za narekovaj, je utemeljeno s starim

pravilom o tehniki stavka. Razlikovanje je potemtakem upravičeno in ne sloni le na utemeljevanju «nekaterih». Da uporabim zgoraj navedene primere: V stavku «Danes te obiščem», mi je dejal prijatelj, stoji vejica popolnoma pravilno z a narekovajem, ker deli tu le stavek s premim govorom od napovednega stavka. Nasprotno pa mora stati vejica v drugem primeru: «Danes te obiščem,» mi je dejal prijatelj, «ker jutri ne utegnem.» pred narekovajem. Tu spada vejica k prvemu delu govora in ni le ločilo med deljenim premim govorom in vrinjenim napovednim stavkom, marveč tudi ločilo med glavnim in odvisnim stavkom premege govora. Vejica bi morala tu stati tudi sicer, ako bi vrinjeni stavek izločili in strnili oba govorna dela v zaporedno celoto. Naj navedem še primer, ki nam pokaže, da je treba staviti vejico včasih tudi za narekovaj, čeprav se premi govor nadaljuje. Na primer «Črtomir in Bogomila», pojasnjuje učitelj, «sta glavni osebi v „Krstu pri Savici.“» Ako izločimo iz tega stavka vrinjeni stavek, izpade tudi vejica, ker je, kakor v prvem primeru, le ločilo med prvim delom premege stavka in vmesnim stavkom in ne spada k prememu govoru samemu, zato se stavi z a narekovaj. — Končno ne uvidevam, da bi to razlikovanje povzročalo stavcu kake težkoče in bi bilo stavljenje zamudnejše. Kljub navidezni zamotanosti je stvar prav enostavna. Res je, da stavi stavec, ki mu to pravilo ni znano, vejico včasih pred včasih za narekovaj, kjer večidel tudi ostane. Je pa tudi res, da preide to pravilo stavcu, ako ga nanj opozorimo, kaj kmalu tako rekoč v meso in kri. — Ako smo torej pravilo na eni strani priznali (zadnji stavek gornje beležke), ne gre, da bi ga na drugi strani zopet omalovaževali. Zato sem mnenja, da ostane nemo pri tem, kar je pravilno. Sav.

Urednikov dodatek. To slednje razlikovanje je logično popolnoma upravičeno. Isto pravilo o stavi vejice pri narekovaju ima za nemške stavce predpisano veliki Duden (Rechtsschreibung der deutschen Sprache. 9. Aufl. 1920. XLV). Toda za slovenščino to pravilo doslej ni bilo še nikjer določeno. Zato bi bilo dobro, ko bi prišlo vsaj v novo izdajo Breznikove Slovenske slovnice za srednje šole in njegovega pravopisa, da bi se ljudje, ki pišejo in tiskajo slovensko besedo, o tem lahko kje poučili.

★

Barvnik — Farbenkasten
dvojnootratni valj (stroj) — Zweitouren-Zylinder (-Maschine)
enoobratni valj — Stop-Zylinder
izlagalna deska — Aus(Ab)legetisch

izlagalnik — Auslegeapparat
jedkanje — Ätzung, das Ätzen
jezik — Schiffzunge
končna črta (pri črki) — Schlußstrich
lik (na valju) — Zylinderform
matica — Matrize
oblikovni valj — Formzylinder
obrat, okret — Drehung der Maschine
odpremno vozilo — Beförderungswagen
odtisk — Abdruck
odtiskač — Abzieher
odtiskalni stroj — Andruckmaschine
opornik — Mittelsteg (im Schliessrahmen)
opravljanje (strega) stroja — Bedienung der Maschine
otenjava — Schattierung
podržaj — Vorgreifer
podtisk — Unter(Ton)druck
poizkusni odtisk — Druckprobe, Probeabzug
prijemalo — Greifer
priprava — Zurichtung (in der Maschine)
protisk — Durchdruck
protitisk — Widerdruck
prvotisk — Schöndruck
sesala (pri vlagalniku) — Sauger (beim Anlegeapparat)
skladanica — Stapel, Papierstoss
skladnost — Harmonie
slog — Stil
sprednja črta (pri črki) — Vorstrich
stroj za pole — Maschine für Bogenanlage
sušilni bobnič — Trockentrommel
tesnilo — Dichtung
tiskalni valj — Druckzylinder
tiskalo — Druckstock, Druckwerk (meh.)
tiskano delo — Druckwerk (Erzeugnis)
tisk iz izdolbenine — Tiefdruck
tisk iz izdolbenine v bakru — Kupfertiefdruck
tisk s ploskve — Flachdruck
tisk z vzbokline — Hochdruck
trakovje — Bandwagen
vlagalec — Einleger
vlagalka — Einlegerin
vlagalna deska — Anlegetisch
vlagalnik — Bogenanlage (Einlegeapparat)
vlaganje — Bogenanlage (als Beschäftigung)
vozilo za vlaganje (vmesnega) papirja — Einschliesswagen
zagon (stroja), enkratni — ein Arbeitsgang der Maschine
zasenčenje — Schattierung an der Zurichtung (am Bogen)
zmogljivost — Leistungsfähigkeit (der Maschine, des Unternehmens)
zmožnost — Leistungsfähigkeit (der Person).

Slov. umetnost

Maksim Gaspari: LEPA VIDA

Slov. umetnost

Maksim Gaspari: MLADA BREDA

Trobarvni tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani

PAPER
VEVČE

ZDRUŽENE PAPIRNICE VEVČE, GORIČANE IN MEDVODE

D. D. V LJUBLJANI

NAJVEČJA PAPIR PROIZVAJAJOČA
INDUSTRIJA V KRALJEVINI SHS

GLAVNO ZASTOPSTVO IN SAMOPRODAJA V SLOVENIJI

KASTELIC & DRUG, LJUBLJANA

TRGOVINA S PAPIRJEM NA VELIKO MIKLOŠIČEVA CESTA ŠT. 6

BRZOJAVI: KASTELIC DRUG LJUBLJANA

TELEFON 21-50

RAAB & GROSSMANN

MÜNCHEN 2 NW 6
ROTTMANNSTRASSE 9-13

STARA, V NAJVEČJIH
TISKARNAH IN KNJIGO-
VEZNICAH UVELJAV-
LJENA TVRDKA · STRO-
KOVNA TRGOVINA ZA
VSE POTREBŠČINE
KNJIGOVEZNIC

USTANOVLJENO
1886

KARL FUNDER

TVORNICA PAPIRJA IN LESE-
NINE, LESNA INDUSTRIJA
ČRESLARNICA

MOLBLING

POŠTA TREIBACH-ALTHOFEN, KOROŠKO, AVSTRIJA

PAPIERFABRIKEN-
AKTIENGESELLSCHAFT

BRÜDER

ZALOGA
GRAZ

KRANZ

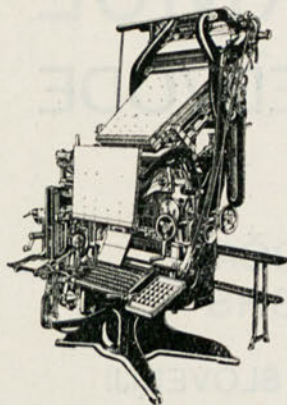
IZDELKI:

Navadni tiskovni papir, strojno-
gladek in satiniran, srednjefini
Tiskovni papirji F in C tvarine
Strojnogladki in satinirani afišni
Navadni in srednjefini barvasti
Karton za dopisnice
Brezlesni pisarniški in papir
za stroj
Brezlesni Ideal-Bank-Post
Brezlesni antični in za ilustracije
Brezlesni knjižni
Pellure

JOANNEUMRING 8

Te vrste papirja imamo vedno v bogati
in raznovrstni zalogi ter sorejemo
tudi naročila za nove izvršitve
poljubno glede oblike in teže

STROKOVNA TRGOVINA ZA GRAFIČNO OBRT

GUTENBERG-HAUS GEBR. GEEL, WIEN VII.

LERCHENFELDERSTRASSE 37

NAŠA
ZASTOPNIŠTVA

LINOTYPE, stavni stroji

LUDLOW, stroji za ulivanje črk in vrst

TERNO, brzi tiskarski stroji, stroji za bakrotisk, offsetisk in stereotipijo M. A. N.

ELKA, draždanski tiskarski avtomat s cilindrom

ELROD, stroj za ulivanje črt in razvrstnikov

M. K. Z., mehanično prirejanje s kredastim reliefom

DUNNHAUPT, prirejanje za knjižni tisk

PUSCHEV, raztezni fasetni razpornik

ABUMA, stroj s ščetkami za čiščenje strojnega stavka

STOX IN STERILA, moderna prevleka za tiskovni cilindar

MIROSLAV SCHOLZ
ZAGREB, JURJEVSKA ULICA 25a
MILAN ILKIĆ
BEOGRAD, ZADARSKA ULICA 8

VSE POTREBŠČINE IN VSE ORODJE
ZA GRAFIČNO INDUSTRIJO

MERCINA IN DRUG

TRGOVINA S PAPIRJEM NA VELIKO

LJUBLJANA

KOLODVORSKA ULICA 8

TELEFON ŠT. 2232

GLAVNO ZASTOPSTVO IN SAMOPRODAJA
ZA SLOVENIJO VSEH IZDELKOV TOVARNE
ZA DOKUMENTNI IN KARTNI PAPIR

BRATJE PIATNIK, RADEČE